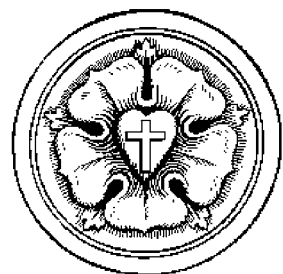

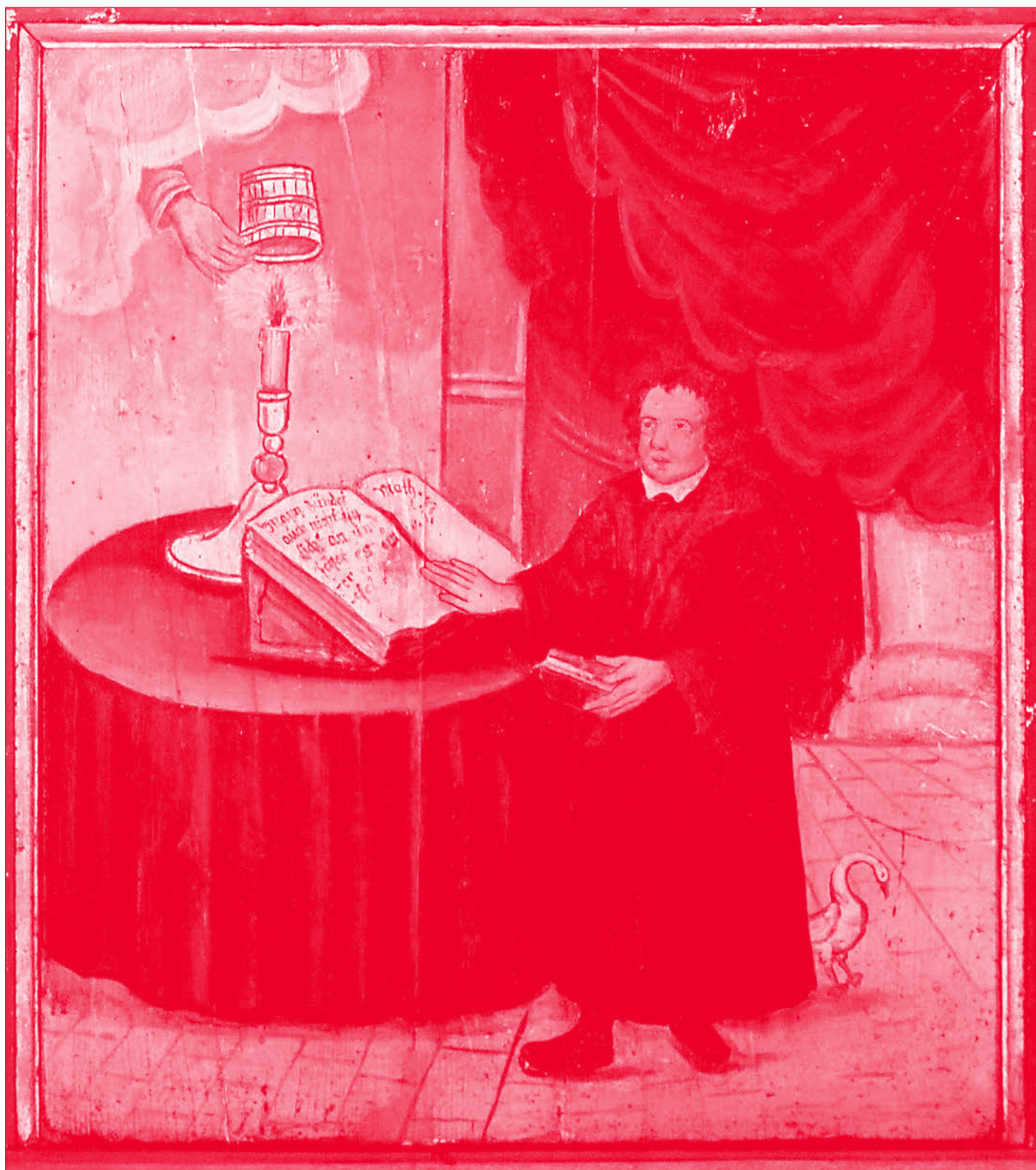
Kapernaum

A Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye lapja

2017. év 3. szám

Tarévkezdés - Reformáció

Reformáció 500

Somogy-Zalai missziói nap
2017. október 7. Tab

Megőrzésre méltó, megosztható és tovább adásra
érdemes évezredes félvezredes lelki kincseink.

9:30 Nyitó áhítat
10:00 Egyházmegyei jubileumi könyv
Koczor György
10:20 Lelkészek tanúság tétele:
dr. Krántiz Mihály, Szászfalvi László, Szemerei János
12:30 Ebéd
14:00 Gospel Kórus
14:30 Felügyelők tanúság tétele:
dr. Sütő Zoltán, dr. Kostyál László, Kendeh Gusztáv
15:30 Záró áhítat

MINDENKIT SZERETETTEL VÁRUNK!

PORRGSZENTKIRÁLYI PROGRAMOK

Szeptember 10. 17 óra

Csurgói Harmónia Énekegyüttes és Meggyes
Csaba operaénekes koncertje

Október 8. 15 óra

Újpesti Baptista Harangzenekar koncertje

Október 31. 16 óra

Ünnepi istentisztelet Deme Dávid ny. lelkész
szolgálatával, utána emlékfa ültetés

Várjuk a gyülekezeti beszámolókat, egyéni bizonyágtételeket, hozzászólásokat, verseket,
rövid novellákat a szerkesztőség címére, lehetőleg elektronikus formában.

Következő számunk **2017. Adventjére** jelenik meg!

50 NAP 500 ÉV

REFORMÁCIÓS PROGRAMOK
AZ 500. ÉVFORDULÓ ALKALMÁBÓL

S Z E P T E M B E R 10. 14:00

Családi nap, Zalaistvánd

S Z E P T E M B E R 23. 15:00

Zenei találkozó és hangverseny, Zalaistvánd

O K T Ó B E R 7. 14:00

Hálaadó nap és énekkari találkozó, Pakod

O K T Ó B E R 15. 15:00

Hálaadó nap, Zalaszentgrót

O K T Ó B E R 21. 13:00

Kemenesaljai találkozó, Zalaistvánd

O K T Ó B E R 29. 15:00

Ökumenikus reformációi istentisztelet,
Zalaszentgrót

O K T Ó B E R 31. 18:00

Ökumenikus reformációi istentisztelet,
Zalaistvánd

TALÁLKOZZUNK!

ELŐKÉSZÜLETBEN! EGYEDÜL

**Igehirdetések Luther Márton Kis kátéja
és a „négy Sola” tematikájában**

A Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye
aktív és nyugdíjas lelkészeinek igahirdetései

Szerkesztette: **Koczor György**

2017. október 7. után
keressék a Lelkészi Hivatalokban!

LUTHER MÁRTON UTOLSÓ PRÉDIKÁCIÓJA

Eisleben, 1546. február 15. (részlet)

Abban az időben így szólt Jézus: Magasztallak, Atyám, menny és föld Ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsék és értelmesek elől, és felfedted az egyszerű embereknek. Igen, Atyám, mert így láttad jónak. Az én Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú akarja kijelenteni. Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek. Végyétek magatokra az én igámat, és tanuljátok meg tőlem, hogy szelíd vagyok és alázatos szívű, és megnyugvást találtok lelketeknek. Mert az én igám jó, és az én terhem könnyű. (Mt 11,25-30)

Ezt kell nekünk, keresztényeknek megtanulnunk és felismernünk, még ha a világ ezt nem is akarja tenni, és azért is hálát adunk Istennek, ahogyan itt maga Krisztus is örömmel ad hálát menyeyei Atyjának, hogy ő oly gazdagon megáldott és megajándékozott minket, hiszen őt magát hallgathatjuk. Régen a világ végére is elfutottunk volna, ha tudtunk volna egy helyet, ahol Isten beszédét hallgatni lehet. Most pedig sokan észre sem veszik, hogy naponta hallgathatjuk azt a prédikációkban, sőt minden könyv azzal van tele. Hallod otthon a házában; apák, anyák és gyermekek énekelnek és beszélgetnek róla; az igehirdető erről beszél a templomban: azért hát emeld fel kezeidet, és örülj, mivel ilyen nagy megtisztetésben van részünk, hogy Istent hallgathatjuk, amint igéje által beszél velünk!

Egyesek persze azt mondják: „Ó, mit számít ez, hiszen minden nap prédikálnak, sőt gyakran naponta többször is, hogy szinte belefárad az ember a hallgatásába. Mivel leszünk gazdagabbak ettől?” Nos, jól van, akkor kelj útra, kedves testvér! Ha nem tetszik neked, hogy Isten naponta beszél veled otthon, a házában és a templomban, akkor légy csak okos, és keress magadnak valami mást! Trieben van Isten kabátja, Aachenben Szent József alsónadrágja és a Boldogasszony inge, siess csak oda, dobd ki a pénzedet, vásárolj búcsút és a pápa egyéb portékáját!

Ez pompás dolog, hiszen messzire kell érte futnod, és sok pénzt eltékozolnod, otthagyni házat és gazdaságot. Nem vagyunk-e bolondok és ostobák, akiket az ördög megvakított és hatalmába kerített?! Ott ül Rómában az a csodabogár a mutaványos zsákjával, és magához csalogatja az egész világot pénzestül, vagyonostul, holott mindenkinek a keresztséghez, az oltáriszentséghez és a szószékhez kellene sietnie. Hiszen milyen nagy megtiszteltetés és boldogság tudni, hogy Isten szóba áll velünk, igéjével táplál bennünket, megajándékoz a keresztséggel, a kulcsokkal stb. A durva, istentelen emberek mégis ellenkeznek: „Mit nekünk keresztség, oltáriszentség, Isten igéje; Szent József alsónadrágja, az a fontos!” Így van jelen az ördög a világban, hogy magas rangú emberek, császár, király nem ügyelnek az ilyesmire, és hagyják, hogy a gazfickók és hazugok, a pápa és az ő kopasz birkái ilyen durván becsapják, bolonddá tegyék és bemocskolják őket.

Mi azonban hallgassunk Isten igéjére, hogy az legyen a mi tanítómesterünk, és ne törődjünk József nadrágjával és a pápa bolond dolgaival. Ez tehát ennek az evangéliumi szakasznak a fő mondanivalója, hogy tudniillik Krisztus és maga Isten, a mi Atyánk ellensége az okosoknak és bölcséknek, mert ők bizony nagy bosszúságot okoznak neki. Szétszaggatják a szentségeket és az egyházat, beülnek az ő helyére, és ők akarnak a mesterek lenni. Az ilyeneknek ellensége az összes angyal a mennyben és minden keresztény a földön, s ezért ezt kell nekik mondanunk: „Ha Krisztust akarod nekem megmutatni és az ő igéjét tanítani, akkor szívesen hallgat-

lak, de különben nem, még ha mennyei angyal volnál is, ahogy Szent Pál mondja: »Ha valaki más evangéliumot hirdetne stb.«» Ha pedig emiatt a nagyurak, császár, pápa, kardinális és püspök ellenségeink lesznek is és haragusznak ránk, átok alá helyeznek, és szívesen elégetnének és megölnének bennünket, el kell szenvednünk és ezt mondanunk: „Még a pápa, a püspökök és a fejedelmek kedvéért sem engedünk!” Krisztus azt mondja: „Jöjjetek énhozzám, akik megfáradtatok!” Mintha ezt mondaná: „Csak tartsatok ki melletttem, maradjatok meg az én igémmel, és legyen, ami lesz! Ha ezért elégetnek, lefejeznek benneteket, legyetek türelemmel! Oly édes-sé akarom azt tenni számotokra, hogy elviselhesétek.” Ahogyan Szent Ágnes szüzzől írják, hogy amikor börtönbe vetették és kivégezték, olyan volt számára az, mintha csak táncba menne. Honnan kapta ehhez az erőt? Bizony, egyedül ettől a Krisztustól, mert hittel fogadta az ő szavait, amelyeket itt mond: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, én felüdítlek titeket.«» Ha betegek vagytok, kedvet adok nektek, hogy mégis nevésetek, és ne tűnjék a kínzás oly nagynak, az ördög oly gonosznak, és ha izzó szénen kell járatok, úgy tűnjék, mintha rózsákon lépdelnétek. Olyan erős szívet adok nektek, hogy nevésetek, amikor a török, a pápa, a császár stb. a legborzalmasabban haragusznak és tombolnak; csak jöjjetek énhozzám! Ha baj, halál vagy kinszenvedés sújt benneteket, ha pápa, török vagy császár támad is rátok, ne rémüljétek meg! Nem lesz nehéz elviselnetek, hanem könnyű és enyhe lesz, mert olyan lelket adok belétek, hogy az ilyen teher, ami a világnak elviselhetetlen volna, nektek könnyű legyen.”

Ezért mondja ezután:

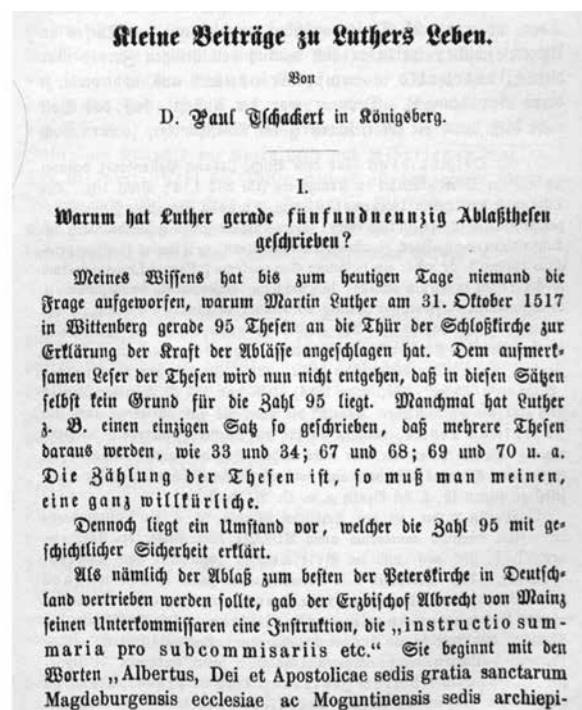
„Ha érettem szenvedtek, vagyis viselitek az én igámat és az én terhetem, amit kegyelemből helyezek rátok, tudjátok, hogy az ilyen szenvedés tetszik Istennek és nekem. És én magam segítem azt hordoznotok úgy, hogy erőt és kitartást adok hozzá.” Így mondja ezt a 31. zsoltár és a 27. zsoltár is: „Legyetek erősek és bátor szívűek mind, akik várjátok az Urat!” Azaz akik érte szenvedtek. Bajotok, bűnök, halálotok, és amit csak rátok rak még az ördög és a világ, mind hadd szakadjon és zúduljon rátok. Ha erősek és bátor szívűek maradtok, kitartóan várva hit által az Urat, akkor máris győztetek, megszabadultatok a haláltól, és messze fölébe kerekedtetek az ördögnek és a világnak.

Íme, ezt jelenti elvetni a világ bölcsseit, hogy megtanuljunk: nem képzelhetjük magunkat bölcséknek, hanem minden magas rangú személytől el kell fordítanunk tekintetünket, egyszerűen be kell csuknunk a szemünket, Krisztus igéjéhez tartani magunkat, hozzá mennünk, ahogy ő a legnyájasabb szóval hívogat bennünket, és azt mondani neki: „Egyedül te vagy az én kedves Uram és Mesterem, én pedig a tanítványod vagyok.” Ezt és még sokkal többet is lehetne erről az evangéliumi szakasról mondani. De túlságosan gyenge vagyok. Elégedjünk meg most ennyivel.

Az 94 tétel nyomában

Sokan feltették már a kérdést, hogy Luther Márton 1517 októberében – a búcsú tárgykörében – vajon miért éppen 95 tétellel állt a nyilvánosság elé? Miért nem választott inkább valami kerek, vagy biblikus számot, mondjuk 70-et, 120-at vagy éppen 100-at? A kérdés feltevésénél többet azonban eddigi ismereteink szerint nem nagyon tudunk tenni. Mégis ott motoszkál bennünk a kíváncsiság: csak a véletlen szüleménye lenne az 95 lutheri tézis?

A kelenföldi Bibliaiskola keretében tavaly ősszel kezdtük el a 95 tétel részletes tanulmányozását. Már túl voltunk a jól ismert általános bevezetésen, mi több, a tételek egy részét is magunk mögött hagytuk, amikor is a neves irodalomtörténésznek, Reisinger Jánosnak Lutherről még 2015-ban tartott előadásorozata került elénk.¹ A második előadás címe igencsak felkeltette figyelmüket: *Miért éppen 95 tételt szögezett ki Luther Márton?* Nagy érdeklődéssel és várakozással hallgattuk tehát az előadást,

melyből megtudhattuk, hogy a 95 tétel egyáltalán nem a véletlen műve. Albrecht mainzi érsek (1491–1541) ugyan is 1517-ben egy 94 pontból álló *Utasítás*-sal látta el a

búcsúcédula árusait, s a reformátor erre reflektálva és vitába szállva fogalmazta meg ugyancsak 94 ill. plusz egy ráadással kiegészített híres tételsorozatát.

Izgalommal vártuk az előadás végkifejletét, hogy megtudjuk, ez az igencsak fontosnak tűnő adat, vajon milyen forráson alapszik? Végül azonban mindössze csak annyi derült ki, hogy Reisinger többek között Dr. Varsányi Mátyásnak *Isten embere. Dr. Luther Márton élete* című, 1938-ban napvilágot látott könyvét ajánlotta hallgatóinak.²

Nosza, mit volt mit tenni –, lássuk csak egy kicsit közelebről is e feledésbe merült kötetet! És valóban – a 95 tételről szóló XI. fejezetben többek között ezt olvasuk: *Tetzelle nem lehetett birni. Úton-útfélen azt hirdette, hogy az ő piros keresztje és vaspántos ládája több embernek szerzett üdvöt, mint Krisztus golgothai keresztje! A mérték betelt. Luther tolat ragadott a kezébe és a bűnbocsátó cédulaárusoknak adott 94 pontból álló utasításra válaszképpen 95 pontban (hogy övé legyen az utolsó szó) a legszentebb lelki javakkal üzött vásár ellen tiltakozott.*³

Vajon mi lehet ez az itt említett 94 pontból álló utasítás? Forrás és hivatkozás híján: mire alapozhatta kijelentését az evangélikus történész? Annak ellenére, hogy jóllehet mi erről még nem hallottunk, miért lenne hihetőbb az a feltételezés, hogy mindez csak a szerző pusztá fantáziájának szüleménye?

S akkor hogyan tovább? Mi lenne, ha korunk nagy vívmányával, a világhálóval próbálkoznánk?! Van-e esetleg találat a mindenki által használatos keresőben, ha beírjuk ezen újdonság hatásával bíró kulcsszavakat? Sajnos úgy tűnik – mindez hiábavalóság! Értékelhető adat egyetlen sincs...

És mi lenne akkor, ha a kulcsszavakat németre átültetve kutatnánk tovább? És láss csodát! Az így előugró eredmény már sokkal biztatóbb. Két konkrét találat is érkezik. Vegyük csak sorra őket!

Az első egy az 1983-as Luther-évben a mainzi Gutenberg-múzeumban tartott és a könyvnyomtatással foglalkozó kiállítás katalógusa, melyben szinte szó szerint

szerepel a Varsányi által közölt A Tschackert-tanulmány kezdőlapja információ.⁴ No, ez már valami! Igen ám, csak hogy a 20. század 30-as éveiben vajon honnan ismerhette vagy idézhette volna Varsányi mindezt? Egy azonban meglehetősen biztató, hogy 1983-ban ugyan ezen információkról újra(!) írt valaki.

Továbbélve s megnyitva a második találatot, megdöbbenünk, mert egy-kettőre kiderül, hogy ez az, amit kerestünk! Ez mindent visz, és minden rejtélyre megadja az egyértelmű választ. Egy tanulmány még a 19. század második feléből, melynek szerzője a német egyháztörténész, D. Paul Tschackert (1848–1911). *Kleine Beiträge zu Luthers Leben* című tanulmányát 1889-ben publikálta a *Theologische Studien und Kritiken* című folyóiratban.⁵ Az öt fejezetet magába foglaló dolgozat első részének címe pedig így hangzik: *Miért írt Luther éppen 95 tézist a búcsúról?*⁶ S ez még nem minden! A német digitális folyóirat-archívum honlapján⁷ bárki szabadon lapozgathat a különböző periódikákban. Egy-két kattintás, és máris elénk tárul Tschackert teljes dolgozata...!⁸

A német történész tanulmányából teljesen egyértelművé válik, hogy Luther 95 tézise csakugyan nem a véletlen műve! Albrecht mainzi érsek valóban készített egy *Utasítást* a búcsúhirdetőknek, melynek egyik eredeti nyomtatott példányát a Königsbergi Városi Könyvtárban őrzik.⁹ A szerző beszámol többek között arról is, hogy az eredeti dokumentum 94 bekezdést tartalmaz. A nyomtatott változat lapszélein pedig az egyes bekezdések 2-től 94-ig meg is vannak számozva, hogy így a pontok még egyértelműbben elkülönüljenek egymástól.¹⁰

A dolgozat tételesen is párba állít jó néhány érseki instrukciót és Luthernek arra adott téziseit, kimutatva ezzel a két dokumentum vitathatatlan kapcsolatát.¹¹

Tschackert végül Johannes Poliandert (1487–1541), a lipcsei Tamás-iskola egykori rektorát idézi, aki egyik

levelében maga is arról ír, hogy a búcsúvita kirobbanását Albrecht érsek instrukciói okozták.¹²

Ezek alapján sokkal jobban érthető most már az is, amit a bibliaiskolai tanulmányozás során többször megállapítottunk. Feltűnő, hogy Luther 95 tétele valahogy nem annyira gördülékeny, ütős, mint inkább szörszálhasogató, itt-ott nehézkes, mi több néha önmagát ismétlő, ami Luther egyéb műveit és iratait figyelembe véve igen csak szokatlan. Ennek oka sem lehet véletlen tehát. A reformátor nem csak úgy gondolt egyet, tollat ragadott, és elkezdte a tézisyártást. Sokkal inkább az egyházi főméltóság eligazító, ám teológiailag igencsak problémás utasításaira replikázott.

Elgondolkodtató továbbá, hogy Luther a 94 pontból álló *Utasítások*-ra miért nem pontokkal válaszolt?! Nagy valószínűséggel azért, mert Albrecht érsek üzenete egyben főpapi kinyilatkoztatásként is értelmezhető, mely feltétlen követendő és megtartandó, mi több – minden földi halandóra érvényes. Az, hogy Luther tézisekkel reagált minderre, nem kevesebbet jelent, minthogy ekkor még a felsőbbég iránti teljes tisztelet és engedelmesség jellemezte!¹³ Az Ágoston-rendi szerzetes tanár nem kinyilatkoztat, nem pontokba foglalja teológiai látását, véleményét, hanem – az érsek pontjaira reflektálva – téziseket fogalmaz. Azaz jóllehet kortársait megelőző módon, mint a teológia professzora 1517-ben már sok mindent másképpen lát és értelmez, mint saját feljebbvalója, ezt azonban csak, mint vitatárgyat, javaslatot, felvetést vagy akár megkérdőjelezhető állításokat tár a nagyvilág elé. Meghagyva ezzel annak lehetőségét, hogy azokat bárki akár meg is cáfolhatja. Luthernek erre az engedelmességet és tiszteletet sugalló magatartására egyébként Tschackert is felhívta olvasói figyelmét. Szerinte az sem véletlen, hogy Luther téziseiben egy szóval sem találunk utalást az érsek eme 94 tételére.¹⁴

Dr. Blázy Árpád evangélikus lelkész

1 L. https://www.youtube.com/watch?v=IWR2To_CPO4

2 Dr. Varsányi Mátyás: *Isten embere. Dr. Luther Márton. Bp. 1938 – magánkiadás.*

3 Uo. 56. o.

4 Halbey, Marianne: *Drucken im Vorfeld der Reformation, Eine Ausstellung zum Lutherjahr vom 6. September bis 23. Oktober 1983 im Gutenberg-Museum Mainz – Ausstellungskatalog. Mainz Gutenberg-Museum. 1983. 34. o.*

5 D. Paul Tschackert: *Kleine Beiträge zu Luthers Leben. In. Theologische Studien und Kritiken: eine Zeitschrift für das gesamte Gebiet der Theologie. 62. évfolyam /1. füzet (1889) 359–378. o.*

6 Uo. *Warum hat Luther gerade fünfundneunzig Ablassthesen geschrieben?* 359–365. o.

7 <https://www.digizeitschriften.de/startseite/>.

8 <https://www.digizeitschriften.de/dms/toc/?PID=urn%3Anbn%3Ade%3Absz%3A21-dt-7779>, itt a 359. oldalt jelző gombra kattintva.

9 Albrecht von Brandenburg: *Instructio summaria pro subcommisariis. Stadtbibliothek in Königsberg (Ca 232 I, 4°, Stück 10). Egy további példány található: Gräfllich Stollbergischen Bibliothek, Wernigerode. Közli Tschackert 360. o. 1.j.*

10 Uo. 364. o.

11 Uo. 361–364. o.

12 Uo. 365. o.

13 Vö. *A 95 tétel eredeti latin feliratával: Disputatio pro declaratione virtutis indulgentiarum.*

14 Tschackert 361. o.

Találkozás, ígéret, áldás

Napközis hittantábor 2017.

4. alkalommal került megrendezésre a tabi evangélikus gyülekezet napközis hittantáborra. Hosszas szervezés és tervezés után június 26-án nyitottuk meg táborunkat, melynek témája „Az ígéret földje” volt. Megkezdtük utazásunkat Kánaán földje felé Ábrahám kíséretében, akivel a reggeli áhítatokon találkoztunk. Majd Jézus történeteivel, különleges találkozásaival folytatódott napunk. Megismertük Lévit, a vámszedőt. Megtapasztalhattuk a kapernaumi bénával, hogy mennyire erős kötelék a barátság. A tanítványokkal együtt csónakba ülhattünk, hogy saját szemünkkel lássuk Jézus csodáit, amint lecsendesíti a tengert, amint a vízen jár. Betérhettünk Mária és Márta házába, majd velük együtt élhettük meg az örömet, mikor Jézus feltámasztotta Lázárt. Kisétáltunk az Olajfák hegyére, és térdre borulva imádkoztunk Istenhez a gyülekezetünkért, a családunkért, szeretneinkért. Végül elkísértük utolsó földi útjára Jézust, mikor a mennybe ment.

Az új ismeretségek és találkozások azonban nem csak a bibliai történetekben értek minket. Voltak, akik első táborozóként érkeztek közénk. Voltak, akik több száz kilométert is megtettek, hogy velünk legyenek. S voltak olyanok is, akik utoljára voltak közöttünk táborozóként, mert jövőre már a vezetői csapatot fogják erősíteni. ☺ Különleges volt megélni, ahogyan a kezdeti szégyenlősség, csendesség, visszahúzódottság lassan szertefoszlott, és átvette a helyét az önfeledt beszélgetés, játék.

A délutáni – jól megérdemelt – csendes pihenő után, csapatversenyt rendeztünk. Minden nap lehetőségük volt a gyerekeknek pontokat gyűjteni saját csapatuk javára. Megmutathatták képességeiket városépítő projektben, akadályversenyen, ügyességi és kvíz játékokban. Nagy izgalommal vetették bele magukat minden feladatba, sőt a legszorgalmasabban még egy memoriter megtanulására is vállalkoztak, hogy így még több ponttal gazdagítsák csapatukat.

Az utazás élményét azonban nem csak képzeletünkre bíztuk. Kedden felkerekedtünk, és elutaztunk Kaposvárra, a Deseda tóhoz. A 30 fős csoporttal és kísérellel elmentünk a Fekete István Látogatóközpontba, ahol tárlatvezetéssel egybekötött előadáson csodálhattuk meg a környék sokszínű állatvilágát, majd hajókázásra is lehetőség nyílt. A BÁR-ka büfében elfogyasztott finom ebédünk után pedig játékkal töltöttük a délutánt.

A tábor különlegessége a szombat délutáni családi nap volt. Szerettük volna, hogy a szülők is részeseivé váljanak az élménynek, amit gyermekeik megélhettek. Szerveztünk Láthatatlan színházat, Szabadulós játékot, amit kitörő örömmel fogadtak kicsik és nagyok egyaránt.

Ábrahámmal megkezdett utunk azonban vasárnap a fél 11 órakor kezdődő tabi istentiszteleten lezárult. Beteljesedett az Úr ígérete: Ábrahám elért Kánaánba, és megszületett megígért gyermeke, Izsák. Tábori emlékként minden táborozó egy hátizsákot kapott, és Arató Lóránd lelkész úr az igehirdetésében mindenkit arra kért, hogy töltsse meg ezt a táskát mindazzal az élménnyel, emlékekkel, ami a táborban érte őt, és folytassa tovább

útját, hiszen az Isten ígérete erre hív, és áldása elkísér.

Hálás szívvel szeretnék még köszönetet mondani Tab város polgármesterének, Schmidt Jenőnek és a város képviselő testületének, valamint a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermek- és Ifjúsági Bizottságának, akik támogatták táborunkat. Ezen kívül a köszönet szava illeti Schmidt Csabát, a Figura Bisztró vezetőjét és csapatát, akik finom ebédekkel és szeretetteljes fogadtatással vártak minket minden nap. Hálátelt szívvel gondolunk református lelképásztor testvéreinkre, Sándor Zoltánra és Sándor Zsuzsa Noémire, akik Isten ígését hirdették reggeli áhítatunkon. Végül, de nem utolsósorban köszönetet szeretnék mondani a tabi evangélikus gyülekezet ifjúsági csapatának is, akik lelkesedésükkel, kitarításukkal segítettek minket a tábor hetében. Isten gazdag áldását kérjük mindannyiuk egész életére!

Arató Eszter Dóra

Bizonyságot tenni Isten szeretetéről

Háromszáz éves a tabi gyülekezet

Megalakulása háromszázadik évfordulóját ünnepelte 2017. június 18-án, vasárnap a tabi evangélikus gyülekezet. A hálaadó istentiszteleten Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését. A liturgiában a helyi lelkész házaspár, Arató János Loránd és Arató Eszter működött közre. Megbecsült vendégként jelen voltak az oroszországi inkeri egyház képviselői is, Aarre Kuukauppi püspök, valamint Ivan Laptev teológiai rektor és felesége, Irina.

Szemerei János a Zsolt 124,1-3.6-8 alapján tartott prédikációját a reformáció óta eltelt ötszáz évre való visszatekintéssel kezdte. Majd hozzátette: Tudjuk, hogy a megmaradás és a megújulás esélye is Isten szeretetében van. Erről a védelmező, megtartó szeretetről kell bizonyságot tennünk – hangsúlyozta az egyházkerület lelkészi vezetője. Az inkeri püspök igei köszöntőjében a 126. zsoltár szavait idézte. „Jellemző, hogy sokszor csak sopánkodunk a múlt nehézségei miatt. De ehelyett meg kell látnunk Isten erejét, amely a mi életünkben és környezetünkben is élő és ható” – biztatta a jelenlévőket Aarre Kuukauppi, akinek szavait Pap Kinga Marjatta, az északi egyházkerület püspöki hivatalának tanácsosa tolmácsolta.

Ezt követően a két püspök Arató Loránd lelkésszel közösen osztott úrvacsorát a gyülekezet tagjainak. Az istentisztelet végén meglepetés következett. Szemerei János egyházkerületi hűségérmet adott át Ápelesz János helyi gondnoknak, megköszönve hosszú évtizedek óta végzett hűséges munkáját.

Majd Schmidt Jenő, a város polgármestere fejezte ki jókívánságait a kerek évforduló alkalmából, és az elismerés jeleként százezer forintos támogatást ajánlott fel az egyházközség által szervezett gyerektábor javára. Az ünnepség a gyülekezeti házban tartott szeretetvendégséggel ért véget, melynek keretében a hívek a külföldi vendégekkel és az inkeri egyház életével is megismerkedhettek.

Adami Mária

Reformációi Futás – 810 km

Cél Wittenberg!

Győri Gábor, a kaposvári gyülekezet presbitere és evangélikus társai – Jeszenszky Péter, Bokor Béla, és kísérőjük, Mészáros Nelli – a reformáció ötszázadik évfordulóját különleges módon ünnepli: futva teszik meg a 810 kilométeres távot, hogy a wittenbergi magyar napok keretében, augusztus 26-án célba érjenek, és megállhassanak a vártemplom előtt.

„Itt futunk, másként nem tehetünk” – fogalmazták a futók akciójukról, kifejezve, hogy a csapat ezzel kíván a reformáció üzenete mellé állni. A kezdeményezés célja kettős: egyrészt szeretnék a reformáció évfordulójára felhívni a figyelmet, másrészt a mozgás öröme és fontosságát is hirdetik. A futókat augusztus 12-én reggel dr. Lackner Pál indította áldással az útjukra.

A reformációi futás első szakaszához többen is csatlakoztak. A Deák téri templom elől közel négy kilométeren keresztül a Budapest Kongresszusi Központig együtt futottak a jelenlévők – többek között Fábri György, az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője és Mészáros Tamás, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület felügyelője –, hogy ezzel is biztassák a csapatot. Az első napon köztük futott a Kossuth rádió munkatársa, Náray Balázs is, aki a későbbiekben élő bejelentkezésekkel ad hírt a reformációi futásról.

Első nap már több mint 68 kilométer megtétele után érkeztek Tatára, ahol már várta őket a helyi evangélikus gyülekezet. A következő nap is gyülekezeti ölelésben telt. Győrből Szemerei János püspök áldásával indulhattak tovább, hogy Rajkát, Pozsonyt, Brnót, Prágát és Drezdát érintve eljussanak célállomásukhoz, Wittenbergbe.

A reformációi futás lapzártánk után, reményeink szerint eredményesen, ért véget, így erre a későbbiekben még visszatérünk!

Kaposvári fiatalok a lelkészi szolgálat útján

2017. július 15-én szombaton, a kaposvári evangélikus templomban került sor Réth Katalin és Hegedüs Gábor teológushallgatók ordinációjára. Az avatás különlegessége, hogy a Reformáció 500. évében került sor elsőként arra, hogy a 100 éves Kaposvári Evangélikus Egyházközség lelkészt adjon az evangélikus egyháznak. Az ünnepi évben pedig rögtön két kaposvári is a lelkészi hivatást választotta.

A két új lelkész nem ismeretlen Kaposváron, a kaposvári evangélikusok között, hisz mindketten születésüktől fogva a közösség tagjai családjukkal együtt. Zsúfolásig megtelt templom fogadta az evangélikusok himnuszára bevonuló lelkészek sorát. A helyi gyülekezet tagjai mellett együtt ünnepeltek a békéscsabai, kecskeméti, bobai és medgyesegyházi közösségekből érkező evangélikusok, ahol a fiatalok eddigi és ezutáni szolgálatukat végzik.

Szemerei János püspök a fiatalok felé szóló igehirdetésében elmondta, milyen megtisztelő hivatás a lelkészi, amely felelősséggel, de sok örömmel is jár. Megemlítette, hogy számára is különleges alkalom a mostani lelkészavatás, hisz kisgyermek koruk óta ismeri az előtte álló lelkészjelölteket. Végül felhívta a figyelmet arra, hogy a lelkészi munka mindig közhasznú munka, hisz Jézus Krisztus örömhírét kell a lelkésznek hirdetni, ajándékozni minden Istenre vágyó embernek.

A liturgiában Dr. Orosz Gábor Viktor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense, illetve a helyi gyülekezet lelkésze Pongrácz Máté segédkezett. Az istentisztelet ünnepélyességét a gyülekezet énekkarának szolgálata emelte. Az úrvacsorai kö-

zösség után az új lelkészek imádsága zárta az Istentiszteletet, majd köszöntésekre került sor. Az elhangzott személyes köszöntések mind arról tettek tanúbizonyságot, hogy mind Réth Katalint, mind Hegedüs Gábort nagy szeretet fogadta és fogadja az evangélikus egyházban.

A sok tekintetben meghatározó és bensőséges ünnepet végül szeretetvendégség követett, ahol kötetlen beszélgetésre, találkozásra, valamint az új lelkészek további köszöntésére kerülhetett sor.

Életrajzok:

Réth Katalin Kaposváron született. Evangélikus családban nevelkedett. A Táncsics Mihály Gimnáziumban érettségizett, majd felvételt nyert az Evangélikus Hittudományi Egyetemre. 2015-től gyülekezeti munkatársként az Ecseny és Környéke

Evangélikus Egyházközségben vállalt helyettesítő szolgálatot. Gyakorlati évét a Békés megyei Medgyesegyházán töltötte. 2017-ben diplomázott teológus-lelkész szakon. Ordinációja után beosztott lelkészi szolgálatát a Békéscsabai Evangélikus Gimnáziumban kezdi meg.

Hegedüs Gábor Kaposváron született. Evangélikus családban nevelkedett. A kaposvári Református Gimnáziumban érettségizett, majd felvételt nyert az Evangélikus Hittudományi Egyetemre. Gyakorlati évét Kecskeméten töltötte Kis János lelkész felügyelete mellett. 2017-ben diplomázott teológus-lelkész szakon. Ordinációja után beosztott lelkészi szolgálatát a vas megyei Bobai Evangélikus Egyházközségben kezdi meg Rostáné Piri Magdolna esperes mellett.

Táborok Zalaszentgróton

Idén már második alkalommal tartottunk olvasótábort Zalaszentgróton alsó tagozatos tanulók részére. Egy jó kis csapat gyűlt össze Tatay Sándor: Kinizsi Pál című regényének elolvasására és feldolgozására. A tábor fő célja a gyerekek olvasáshoz való szoktatása és ezen túl az etikai, bibliai oktatás.

A tábor specialitása, hogy a könyvet nem a gyerekek, hanem a felnőttek olvassák fel. Az idei aránylag rövid olvasmány lehetőséget adott a feldolgozásban való elmélyedésre, az adott történelmi kor megismerésére. Természetesen emellett sokat játszottunk, fociztunk és kosárlabdáztunk. A szervezést támogatta a helyi általános iskola, mely a helyszín biztosította és melynek pedagógusai aktívan segítettek a szervezésben. A

lebonyolításban pedig Szaksz Tímea tanítónő volt segítségemre. A gyerekek búcsúajándékként néhány szem búzaszemet kaptak, hogy elültetve gondozzák a tanévkezdésig.

A gitár táborra egy héttel később került sor az evangélikus gyülekezeti házban. A tanév közben gitároktatásban részesülő gyerekek mellé négy kezdő is csatlakozott. Az egész heti kitaratás meghozta a gyümölcsét, hiszen a gyerekek véleménye szerint is sokkal többet tanultak, mint gondolták.

A táborok alatt nem csak tudásunk fejlődött, hanem a megtalált közösség is élményt nyújtott. Jövőre itt folytatjuk!

Koczor György

Luther Márton tér, Balatonboglár

A „Reformáció 500” ünnepségsorozat részeként Balatonbogláron az evangélikus templom melletti területet június 24-én délután ünnepélyes keretek között, Luther Mártonról elnevezve, hivatalosan is térré avatták.

Az ünnepi istentiszteleten Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését. A liturgiát Kőszeghné Raczkó Zsuzsanna somogy-zalai esperes, helyi lelkész végezte. Az alkalom kezdetén Huszti Gábor, a Somogy Megyei Közgyűlés alelnöke mondott köszöntőt.

Mészáros Miklós polgármester beszédében elmondta, hogy a város örömmel járult hozzá az Evangélikus Egyház kéréséhez, míg a helyi közösséget képviselő Kőszeghné Raczkó Zsuzsanna esperes asszony szerint az avatással egy régi álom valósult most meg.

Szemerei János püspök méltatta Luther Márton munkásságát, majd felavatta a teret.

Porrogszentkirályi hittantáborunk egy kamasz lány szemével

Őszintén szólva, én egy városi lány vagyok, de engem a szüleim megtanítottak hinni, megtanították mindazt, amit itt Pesten ritkán tesznek, a szülők. Így kerültem le a Budapest, rákospalotai gyülekezetből testvérgyülekezetünk táborába, Porrogszentkirályra. Itt pedig olyan élményben volt részem, amit sosem felejtök el. Maga a falu is elragadó, a levegő, az erdő, és legfőképpen az, hogy itt mindenki barátságos és mindig vidám. Tehát a környezet is dobott az élményeim, amik, ahogy beléptem a tábor kapuján még nagyobbra nőttek a szememben. Én, és testvérem egy nappal előbb lejöttünk, mert csak így tudták megoldani szüleim az utazást. Ahogy beléptünk a parókiára, kedves arcokkal találkoztunk. Mindenki munkálkodott valamin, hogy a tábort még

színesebbé tegyék, szerintem nem is kell mondani, hogy azonnal nagy lelkesedéssel neki láttunk mi is segíteni. Sátrat állítottunk fel, labdát kerestünk, egyszerűen nagyon is jók voltak már az előkészületek is. Viszont ezután jött csak a java. Reggel szép számmal kezdtek szállingózni a gyerekek. Mindenki kedves és befogadó volt. Ezzel pedig hivatalosan is kezdetét vette a tábor. Miután berendezkedtünk és

mindenki megtalálhatta a helyét, máris mehettünk enni. És megsúgom mindenkinek innen is, hogy nagyon finom volt minden. Ezután kezdődhetett az áhítat, amit nagyon élveztem. A letelepedés után énekeltek különböző dalokat, amit mi választhattunk majd János bácsi elmondta, hogy ezen a héten vizes történeteket veszünk a Bibliából. Minden reggel áhítaton vettünk részt, az összes történetet figyelmesen hallgattuk. Ezután pedig egy kis szünetet tartottunk, majd jöhetett az előadás. Ismét énekekkel kezdtünk, ezt követően pedig Luther Márton életéről és munkásságáról tanulhattunk. Mikor mindennek vége volt jöhetett az ebéd, majd a nagy hőség miatt a csendes pihenő. Itt mindenki elfoglalta magát, játszottunk, neveltünk és úgy összességében elvöltünk. 3 óra után pedig elérkezett számomra a nap fénypontja. Csapatokra osztottak bennünket és a reggeli áhítatnak a témáját kellett feldolgozni. Máté és Panka (teológusok) az igazságot megvallva szórakoztató, de mégis tanulságos feladatokat állítottak össze. Volt induló készítés, amit mindenki maga választhatott ki, így születtek viccesebb és komolyabb dalok is, amit persze megspékeltek a csapattagok nevetséges kézmozdulatokkal vagy gyönyörű hangokkal. Kvíz, bárkaépítés, vízi bomba csata, bújócska és még sok más olyan játék, amit az összes gyerek nagyon élvezett. Később pedig jöhettek a játékok. Zászlóztunk, fociztunk, számháborúztunk. Andris és Barni ezeket a pillanatok emlékeztetéssé tették nekünk, mert végig velünk játszottak és velünk nevettek. Aztán jöhetett az uzsonna, Ági néni mindenféle finomsággal tömött minket,

szeder, málna, süti, dinnye, mindig volt valami, amivel tömhettük a bendőnket. Szépen lassan pedig jöhetett az esti áhítat is, amin úgyszintén Panka és Máté szolgált nekünk. Talán ezek a programok voltak a legszebbek minden közül. Voltunk lent a halastónál, nagyon jó mesébe csöppenhetünk bele úgy, hogy minden a fantáziánkra volt bízva, de valahogy mégis meglevenítették nekünk a történetet. Azonban talán a legutolsó esti áhítat volt az, ami a legnagyobb nyomot hagyta bennem, a csend-séta. Ez rávilágított önmagunkra, a tetteinkre, de nem utolsó sorban arra, hogy az emberek szép lassan elhagyják Istenüket, azt az Urat, aki lehetővé tette, hogy éljünk és higgyünk. Bevallom őszintén, hogy a csend-séta volt az egyik legszebb alkalom a sok közül. Mire mindennel végeztünk nem maradt más hátra, mint az esti focizás majd vacsora, zuhanyzás és alvás. Azonban még ebben is volt valami, ami nem hétköznapi, nekem legalábbis nem. Mert még a zuhanyzást is feldobták azzal, hogy a szabad ég alatt a Göncölszekeret bámulva tusolhattunk le. Mikor a zuhanyzás is meg volt, kifáradva, de mégis boldogan aludhattunk el. Életem egyik legjobb tábora volt. Minden csodás volt, az első pillanattól kezdve az utolsóig. Jövőre is számíthatnak rám.

Gödrü Vivien

Reformáció 500 Porrogszentkirályon

A Reformáció 500. évfordulója alkalmából egész éves rendezvénysorozatot hirdetett gyülekezetünk, a Reformációi Emlékbizottság anyagi támogatásával.

Nyári alkalmaink a következők voltak:

1. Május 21-én Rákász Gergely koncertorgonista tartott nagy sikerű látványkoncertet templomunkban. Ezen a különleges alkalmon 196-an voltunk együtt. Fantasztikus élmény volt mindannyiunk számára. Ezúton is köszönjük a rendezvény lehetőségét a Somogy-Zalai Ev. Egyházmegyének és az Emberi Erőforrások Minisztériumának.

2. Június 10-én a rákospalotai testvér-gyülekezetünkkel együtt ünnepelve, egy emléktáblát avattunk Luther Márton arcképével. Az ünnepi istentiszteleten Dr. Hafenschér Károly lelkész, a Reformációi Emlékbizottság miniszteri biztosa hirdette Isten ígését.

Isten ígéje mindennél előbbre való

Arról, hogy Isten ígéje mindennél előbbre való, Martinus Luther doktor így beszélt:

– Krisztus egyszer eljött a földre szemmel láthatóan, és közöttünk élt, és látnunk engedte nagyszerűségét; Isten háttérzetéből és gondviseléséből végbevitté az emberi faj megváltásának művét. Nem kívánom, hogy még egyszer eljőjön, és azt sem akarom, hogy angyalt küldjön hozzám. És ha éppenséggel egy angyal szállna le a mennyből, és elébem állna szemmel láthatóan, én akkor sem hinnék neki (Gal 1,8), mert ott van nekem Krisztus Urunk hitlevele és pecsétje, vagyis az ő ígéje és szentsége. Én pedig mellette kitartok, és nem kívánok új kinyilatkoztatást.

És arról, hogy ő megmarad és hűségesen kitart kizárólag Isten ígéje mellett, és semmiféle látomásnak nem ad hitelt, ő maga azt a históriát mesélte, hogy egyszer a cellájában buzgón imádkozott, és elképzelte Krisztust, amint a kereszten függött, amint szenvedett és meghalt bűneinkért, amikor ragyogó fényesség támadt a falon, és ott megjelent Krisztus dicsőséges alakban, öt sebével, és úgy tekintett rá, Martinus doktorra, mintha csakugyan Krisztus Urunk volna testi valójában. Ezt látván a doktor, eleinte azt hitte, hogy ez valami jó dolog, de aztán csakhamar rájött, hogy ez egy ördögtől való kísértet kell legyen, mert Krisztus az ígéjében jelenik meg nekünk, és lealacsonyított, alázatos alakban, amint a kereszten függött és megaláztatott. Ezért aztán így szólt a doktor a jelenéshez: „Kotródj innen, gyalázat ördöge! Nem ismerem más Krisztust, csak azt, aki megfeszítettet (1Kor 2,2), és aki az ígéjében mutatkozik és prédikáltatik!” Egykettőre el is tűnt a jelenés, mely maga volt a testet öltött ördög.

Item, azt is beszélt a doktor úr, hogy Wittenbergben egy leánynak, aki az öreg gazdatiszt barátnője volt, szintén olyan látomása támadt, mintha Krisztust látná dicsőséges és szépséges alakban; mármint rögtön imádkozni kezdett a jelenéshez, mert úgy vélte, nem másként, hogy ez Krisztus Urunk. Amikor a kollégiumból nagy sietve hírvivőt küldtek a kolostorba, és hívták Luther doktort, ő fel is kereste a beteg leányt, és szemügyre vette a jelenést, mely az ördög majomparádéja volt, és figyelmeztette a leányt, ne hagyja magát az ördögtől elbolondítani. Erre a leány nekihazakodik, és szembekepi a tüneményt; mire nyomban eltűnik az ördög, és a jelenés átváltozik egy óriási kígyóvá, mely föltekergődzik a leányhoz az ágyba, és úgy belemar a fülébe, hogy annak füléből vércseppek serkednek ki, és a vér a padlóra csorog, majd nemsokára eltűnt a kígyó. Ezt Luther doktor többekkel együtt maga is látta a tulajdon szemével.

Az ördöggel nem a törvény, hanem az evangélium alapján kell vitázni

– Aki az ördöggel a törvény alapján próbál vitába szállni, az vereséget szenved és foglyul esik; aki viszont az evangélium alapján vitázik vele, az győz és diadalmaskodik. Ezért senki ne merészkedjék az ördöggel a törvényről vagy a bűnről vitázni, senki se menjen bele ebbe az utcába, mert ott van nála az ellenünk szóló adóslevél (Kol 2,14). Ennélfogva, ha így szól hozzám: „Nézd, milyen sok gonosz következménye van a te tanításodnak!”, azt felelem: „Csakhogy sok jó következménye is van.” – „Ó – mondja ő –, az nem számít!” Az ördög jó szónok, kicsiny szálkából könnyen csinál jókora gerendát, és ami jó, azt könnyen semmivé teszi és vízzé olvasztja.

Tudom, hogy jó és igaz ügy az enyém, hacsak a keresztség, az oltáriszentség és az evangélium nem igaztalan; és akkor vagyok igaztalan, ha Krisztus nincs a mennyben, és nem uralkodik ott. Mindaz, amit a nyilvánosság előtt teszünk a templomban, az evangéliumból, a keresztségből, a Miatyánkból következik; mégis ezzel kísért az ördög. Mármint itt áll Krisztus, és itt az evangélium: nem vonhatom vissza a tanításomat, ki kell hogy tartsak mellette. Erről az ördög gyakran vitázni kezd velem, és szép lassacskán eltérítene mellőle. Értem és érzem, hogy rettentően haragszik; többször hál együtt velem, mint az én Káthém. De az evangélium feloldja és felolvasztja az ördög érveit, melyekkel az előhozakodik, és leveri őket. Ezért ha az ördög szememre hányja és az orrom alá dörgöli, mondván: „Isten ígéje a törvény is!”, én azt felelem: „Isten ígéje csak Isten ígérete, amikor így szól: én vagyok a ti Istenetek! Ezenkívül a törvény is létezik, de csak a szokások szabályozására, nem pedig, hogy általa üdvözüljünk!”

(Részletek Luther asztali beszélgetéseiből)

Kapernaum

A Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye lapja

MEGJELENIK EGY ÉVBEN NÉGYSZER

Felelős kiadó: **Köszeghyné Raczkó Zsuzsa** esperes

Felelős szerkesztő: **Koczor György**

Telefon: +36 20/824-3444 • E-mail: gyorgy.koczor@lutheran.hu

A szerkesztőség címe: **8932 Zalaistvánd, Arany János tér 2.**

Készült az **Asperján Nyomdában**

Tördelés: **RENZOL Dekor Reklámstúdió** Zalaszentgrót

ÚJ SZÍVET ADOK NEKTEK, ÚJ LELKET ADOK BELÉTEK

PROGRAM

9.40: Közös éneklés Györi János Sámuel vezetésével

10.00: Köszöntés, ima – Szemerei János, dr. Hafenscher Károly
IGEHIRDETÉS – „ÚJ SZÍVET ADOK NEKTEK, ÚJ LELKET ADOK BELÉTEK”

(Ezékiel 36,26a) – Ulrich Parzany (tolmács: Bukovszky Ákos)

ÁLDOM SZENT NEVED! – Selah muravidéki dicsőítő csapat

11.30: Bibliakörök, szekciók

Ulrich Parzany (templom)

Malik Péter – imaközösség (gyülekezeti kisterem, I. emelet)

Dr. Fabiny Tamás (gyülekezeti terem, I. emelet)

Lázárné Skorka Katalin (gimnázium, alagsori terem)

Bakay Péter (gimnázium, 12. terem)

Aradi György (gimnázium, 15. terem)

Lupták György (gimnázium, 17. terem)

Szemerei János (gimnázium, 18. terem)

Dr. Hafenscher Károly (gimnázium, 21. terem)

Bozorády András (gimnázium, 22. terem)

Zsarnai Krisztián (gimnázium, 24. terem)

Endreffy Géza (gimnázium, 27. terem)

Verasztó János (gimnázium, 23. terem)

B. Pintér Márta (gimnázium, 26. terem)

Deák László (gimnázium, 28. terem)

Koháry Ferenc (gimnázium, 33. terem)

Cselovszky Ferenc (gimnázium, 37. terem)

Luther asztalánál – Marosán Csaba színművész, Kolozsvár
(gimnázium, díszterem)

A digitális nemzedék megszólíthatósága – Miklya Luzsányi Mónika
(gimnázium, tornaterem)

Képmeditáció a reformációról – a múzeum munkatársai
(Evangelikus Országos Múzeum, előadóterem)

12.45: Ebédszünet (az egyház szerény vendéglátást biztosít)

14.00: Tanúságtétel

MIT TETT VELEM AZ ISTEN? – dr. Garádi Péter, Németh Mihály, Deme János

15.00: Istentisztelet úrvacsorával – Gáncs Péter

IGEHIRDETÉS – „MEGBOCSÁTTATTAK A TE BÚNEID” (Lk 7,36–50)

– Szeverényi János

Gyermekfoglalkozás lesz a Kisdeák óvoda termeiben a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) vezetésével. Gyülekező az I. emeleten.

Az alkalomra mindenkit szeretettel vár a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottsága.

REFORMÁCIÓ MA

ORSZÁGOS EVANGELIZÁCIÓ

2017. OKTÓBER 14.

SZOMBAT

10–16 ÓRA

BUDAPEST, DEÁK TÉRI
EVANGÉLIKUS TEMPLOM

